

РОЗВИТОК РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

©2025 МЕЛЬНИК В. В., КУЛЬПІНСЬКИЙ С. В.

УДК 336.7
JEL: G21; G28; L89

Мельник В. В., Кульпінський С. В. Розвиток ринку банківських послуг в Україні

У статті розглядається сучасний стан і перспективи розвитку ринку банківських послуг в Україні в контексті посилення цифровізації, глобальних викликів та інтеграції в європейський фінансовий простір. Ретельне дослідження банківської системи виявляє значні зміни, а також аналізує коливання ключових показників, включно з активами, кредитами та депозитами. Крім того, проводиться оцінка частки непрацюючих кредитів, яка у травні 2025 р. становила 28,3%. Команда дослідників провела всебічний аналіз переважаючих тенденцій у фінансовому секторі. Цей аналіз базувався на вичерпному наборі даних від провідних фінансових установ і міжнародних організацій, включно з Національним банком України, ОЕСР і МВФ. Крім того, він спирався на аналітичні звіти провідних міжнародних консалтингових компаній, таких як PwC, KPMG і Deloitte. Аналіз зосередився на трьох ключових тенденціях: зростаюча популярність безготівкових платежів, яка досягла 70% у 2024 р.; впровадження цифрових інструментів; розвиток фінтех і відкритого банкінгу. У дослідженні розглянуто успішні практики українських банків, зокрема «ПриватБанку», «Ощадбанку» та «Укргазбанку», та проведено паралелі з досвідом країн Східної Європи (Польщі, Румунії, Болгарії, Естонії та Литви), де успішно впроваджено національні платіжні системи, спрощені процеси цифрової ідентифікації та програми фінансової грамотності. У дослідженні запропоновано низку прагматичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності та стійкості банківського сектора України. Ці рекомендації включають створення національної системи миттєвих платежів, впровадження єдиної системи цифрової ідентифікації, сприяння пільговому кредитуванню малих і середніх підприємств за рахунок використання грантів ЄС, просування «зеленого банкінгу» та посилення заходів з кібербезпеки. Впровадження цих заходів, як стверджується, матиме кілька позитивних економічних ефектів, зокрема підвищення фінансової інклюзивності, зменшення проблемних активів, залучення іноземних інвестицій та сприяння сталому економічному розвитку країни. Висновки цього дослідження є важливими як з теоретичної, так і з практичної точок зору. З одного боку, вони сприяють розробці стратегії розвитку банківської системи. З іншого боку, вони служать основою для формування регуляторної політики. Крім того, результати дослідження є основою для подальших наукових досліджень.

Ключові слова: банківські послуги, банківський сектор України, цифровізація, open banking, фінансова інклюзія, проблемні кредити, система миттєвих платежів, цифрова ідентифікація, fintech, зелений банкінг, євроінтеграція.

Рис.: 1. Табл.: 7. Бібл.: 13.

Мельник Віталій Володимирович – аспірант Державного науково-дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки (бульв. Дружби Народів, 38, Київ, 01014, Україна)

E-mail: vitaliy.melnik78@gmail.com

Кульпінський Сергій Віталійович – доктор економічних наук, провідний науковий співробітник відділу фінансової політики, Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки (бульв. Дружби Народів, 38, Київ, 01014, Україна)

UDC 336.7
JEL: G21; G28; L89

Melnyk V. V., Kulpinsky S. V. Development of the Banking Services Market in Ukraine

The article examines the current state and prospects for the development of the banking services market in Ukraine in the context of enhancing digitalization, global challenges, and integration into the European financial space. A thorough study of the banking system reveals significant changes and analyzes fluctuations in key indicators, including assets, loans, and deposits. Furthermore, an assessment is made of the share of non-performing loans, which was 28.3% in May 2025. The research team conducted a comprehensive analysis of prevailing trends in the financial sector. This analysis was based on an exhaustive dataset from leading financial institutions and international organizations, including the National Bank of Ukraine, OECD, and IMF. Additionally, it relied on analytical reports from leading international consulting firms such as PwC, KPMG, and Deloitte. The analysis focused on three key trends: the rising popularity of cashless payments, which reached 70% in 2024; the introduction of digital tools; the development of fintech and open banking. The study examined successful practices of Ukrainian banks, including «PrivatBank», «Oschadbank», and «Ukrgazbank», and drew parallels with the experiences of Eastern European countries (Poland, Romania, Bulgaria, Estonia, and Lithuania), where national payment systems, streamlined digital identification processes, and financial literacy programs have been successfully implemented. The study proposes several pragmatic recommendations to enhance the competitiveness and resilience of Ukraine's banking sector. These recommendations include the establishment of a national instant payment system, the implementation of a unified digital identification system, promoting concessional lending to small and medium-sized enterprises through the use of EU grants, fostering «green banking», and strengthening cybersecurity measures. The introduction of these measures is reported to have several positive economic effects, in particular, increasing financial inclusion, reducing non-performing assets, attracting foreign investment, and fostering sustainable economic development in the country. The findings of this study are significant from both theoretical and practical perspectives. On one hand, they contribute to the development of a strategy for the banking system. On the other hand, they provide a foundation for forming regulatory policy. Additionally, the study's results serve as a basis for further scientific research.

Keywords: banking services, banking sector of Ukraine, digitalization, open banking, financial inclusion, non-performing loans, instant payment systems, digital identification, fintech, green banking, European integration.

Fig.: 1. Tabl.: 7. Bibl.: 13.

Melnyk Vitalii V. – Postgraduate Student, State Research Institute of Informatization and Economic Modeling (38 Druzhby Narodiv Blvd, Kyiv, 01014, Ukraine)
E-mail: vitaliy.melnik78@gmail.com

Kulpinsky Serhiy V. – Doctor of Sciences (Economics), Leading Research Fellow of the Financial Policy Department, State Research Institute of Informatization and Economic Modeling (38 Druzhby Narodiv Blvd, Kyiv, 01014, Ukraine)

У сучасному контексті глобалізації та цифровізації фінансового сектора ринок банківських послуг в Україні зазнає значних трансформацій, які визначають його стратегічний розвиток і конкурентоспроможність. Банківський сектор є ключовим компонентом національної економіки, виступаючи посередником між домогосподарствами, підприємствами та державними установами. Він сприяє мобілізації та перерозподілу фінансових ресурсів, розвитку інвестиційних процесів і стабільності грошово-кредитної системи.

Еволюція ринку банківських послуг протягом останніх десятиліть формувалася під впливом безлічі внутрішніх і зовнішніх факторів. До них належать перехід до ринкової економіки, циклічні фінансові кризи, реформи фінансового сектора та поступова інтеграція у глобальний фінансовий простір. У сучасний період фінансовий сектор стикається з низкою викликів, серед яких: військові дії, економічна нестабільність, макроекономічні дисбаланси, зміна потреб споживачів і посилення конкуренції з боку небанківських фінансових установ та фінтех-компаній. Особливе значення має цифровізація банківської діяльності, оскільки вона відкриває нові можливості для підвищення ефективності, персоналізації послуг і зниження операційних витрат. Однак це також вимагає значних інвестицій, модернізації інфраструктури, розвитку людських ресурсів і поліпшення кібербезпеки. Ще одним важливим елементом є поглиблення співпраці з європейськими фінансовими установами й адаптація регуляторної політики до стандартів ЄС, що створює умови для інтеграції в європейський ринок фінансових послуг.

Актуальність дослідження визначається необхідністю комплексного аналізу сучасного стану, основних проблем і перспектив розвитку ринку банківських послуг в Україні в контексті глобальних трансформацій та процесів європейської інтеграції. Це позитивно сприятиме розробці науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення фінансово-інноваційних механізмів, що забезпечить стабільність і конкурентоспроможність банківського сектора. Відповідно, ці заходи сприятимуть економічному зростанню та соціально-економічній стабільності країни.

Питання, що стосуються еволюції ринку банківських послуг в умовах цифровізації та європейської інтеграції, є предметом активних досліджень як українських, так і закордонних учених. Важливим компонентом наукового аналізу є розмежування термінології, зокрема в контексті фінансової та інноваційної трансформації банківського сектора, його стабільності та конкурентоспроможності.

Серед українських дослідників особливу увагу заслуговує, наприклад, робота Версаль Н., Дудник Я. [9]. Дослідження зосереджені на питаннях цифрової трансформації банківського сектора та впровадженні електронного банкінгу як інструменту розширення доступу до фінансових послуг. У своїй праці автори підкреслюють роль інноваційних технологій у формуванні сучасної стратегії розвитку банківського ринку та підвищення рівня фінансової інклюзії.

Проблеми заохочення населення до використання банківських послуг і сприяння фінансовій інклюзії розглядають Shapoval Y., Shkliar A., Shpanel-Yukhta O., Gruber K. [11], які у своєму дослідженні наголошують на необхідності підвищення фінансової грамотності та зміцнення довіри до банківської системи.

У контексті зарубіжної наукової літератури питання стабільності української банківської системи в умовах війни та глобальних криз розглядається в працях таких провідних організацій, як World Bank [3] та OECD [8]. Автори цих досліджень відзначають вплив військових дій на фінансову стабільність, динаміку проблемних активів та необхідність адаптації регуляторної політики до європейських стандартів з метою інтеграції в спільний фінансовий простір ЄС (табл. 1).

Аналіз досліджень даної галузі свідчить, що дослідники зосереджують увагу на конкретних напрямках розвитку ринку банківських послуг. До таких напрямів належать: цифровізація, фінансова інклюзія, підвищення стабільності та інтеграція в європейський фінансовий простір. Ця спрямованість є очевидною як серед вітчизняних, так і серед іноземних дослідників. Водночас українські автори надають пріоритет використанню прагматичних інструментів для трансформації банківського сектора та пом'якшення наслідків військового втручання. Натомість міжнародні дослідники розглядають це питання з точки зору довгострокової стабільності, інновацій і глобальної конкурентоспроможності.

Сучасні дослідження розвитку ринку банківських послуг виявляють дві різні парадигми. Українська парадигма сформувалася в умовах війни та світової економічної нестабільності, що вимагає швидкої адаптації. На відміну від цього іноземна парадигма зосереджується на проактивній цифровій трансформації та інтеграції з глобальними фінансовими екосистемами. Для виявлення подібностей і відмінностей у цих підходах доцільно провести порівняльний аналіз на основі ключових критеріїв. Ці критерії включають контекст дослідження, роль держави, інструменти розвитку та джерела інновацій (табл. 2).

Таблиця 1

Визначення підходів до розвитку банківських послуг у працях українських і зарубіжних дослідників

Автор(-и)	Напрямок дослідження	Ключові положення
Версаль Н., Дудник Я.	Цифрова трансформація банківської сфери	Впровадження електронного банкінгу та мобільних сервісів; підвищення доступності послуг; зміна бізнес-моделей банків
Shapoval Y., Shkliar A., Shpanel-Yukhta O., Gruber K.	Фінансова інклюзія	Дослідження факторів, що впливають на залучення населення до банківських послуг; роль фінансової грамотності
World Bank	Фінансова стабільність в умовах війни	Оцінка наслідків війни для банківської системи; зростання частки проблемних активів; антикризові заходи
OECD	Євроінтеграція та стійкість	Гармонізація регулювання з ЄС; використання фінтех для залучення інвестицій
Medvid A., Dmitrishyn D.	Digital banking в Україні	Аналіз впливу цифрових технологій на підвищення довіри клієнтів; проблеми кібербезпеки
Deloitte	Fintech та open banking	Роль відкритого банкінгу у формуванні нових послуг; виклики для традиційних банків
Karcheva G., Shvets N., Dalgic K., Dalevska N.	Стратегії банків	Дослідження впливу воєнних дій на стратегії розвитку банків; необхідність гнучкості та цифрової адаптації
Андрющенко І., Скидан В.	Інновації та стійкість	Перспективи розвитку банківських продуктів; поєднання інновацій і управління ризиками

Джерело: сформовано авторами за [3; 4; 6; 8–12].

Таблиця 2

Порівняльний аналіз підходів українських і закордонних авторів до розвитку ринку банківських послуг

Критерій	Українські автори	Закордонні автори
Контекст дослідження	Відбудова банківського сектора після війни, адаптація до євроінтеграції	Глобальна цифрова трансформація фінансового ринку, конкуренція з fintech
Фокус розвитку	Модернізація цифрової інфраструктури, розширення доступу для населення	Open banking, розвиток цифрових екосистем, інтеграція fintech
Роль держави	Ключовий регулятор, провайдер антикризових програм і гарантій	Партнер у публічно-приватних платформах, фасилітатор інновацій
Джерела інновацій	Банки, національні програми, внутрішні IT-проекти	Стартапи, глобальні фінансові платформи, bigtech-компанії
Головний виклик	Відновлення довіри населення та МСБ, підвищення фінансової інклюзії	Забезпечення кібербезпеки, збереження клієнтської бази в умовах open banking
Інструменти	Класичні банківські продукти, державні програми «ЄОселя», «ЄРобота»	Fintech-сервіси, API-платформи, токенизація активів, big data
Пріоритет споживача	Розширення доступності базових банківських послуг	Створення персоналізованих продуктів на основі даних
Підхід до стійкості	Державні гарантії та підтримка ліквідності	Диверсифікація послуг, інновації та стратегічні партнерства
Акцент відмінності та синтез	Реактивний (відповідь на кризу, війна)	Проактивний (створення нової цифрової екосистеми)
	Локальний (зосередження на внутрішньому ринку та МСБ)	Глобальний (робота з клієнтами в різних країнах, глобальні стандарти)
	Технології як засіб підвищення доступності	Технології як бізнес-модель і конкурентна перевага
	Основна мета – відновлення та підтримка стійкості	Основна мета – створення відкритих фінансових платформ і сервісів нового покоління

Джерело: сформовано авторами за [2–8].

Можна зауважити, що українські автори в першу чергу розглядають питання, пов'язані з відновленням, підвищенням стабільності банківського сектора та розширенням фінансової інклюзії в умовах війни та кризи. Натомість іноземні дослідники розглядають розвиток банківських послуг як частину глобальної цифрової трансформації, зосереджуючись на відкритому банкінгу, фінтеху, персоналізованих послугах і стратегічних партнерствах. Незважаючи на різні контексти, обидві парадигми визнають ключову роль інновацій у зміцненні конкурентоспроможності та стійкості банківського сектора в динамічному зовнішньому середовищі.

У сучасному контексті на ринок банківських послуг України одночасно впливають кілька потужних факторів: військові дії, глобальна цифровізація, зміна споживчих уподобань та посилення конкуренції з боку небанківських установ і фінтех-компаній. За даними Національного банку України [1], позитивна динаміка зростання банківських активів збереглася у 2023 році, що свідчить про стійкість сектора попри складні економічні обставини. Водночас спостерігається значне зростання популярності онлайн-послуг і мобільного банкінгу, що стало особливо помітним з 2020 року. Це твердження підтверджується даними Deloitte [4], яке показує, що понад 70% клієнтів у міських районах користуються цифровими банківськими послугами. Водночас розвиток ринку банківських послуг в Україні гальмують такі проблеми, як значна частка непрацюючих кредитів у портфелях декількох банківських установ; недостатня фінансова грамотність населення, що обмежує попит на нові продукти. Необхідно зміцнити систему кібербезпеки та посилити захист даних споживачів. Слід визнати необхідність додаткової гармонізації регуляторного середовища з європейськими стандартами. Дослідження OECD [8] підкреслює важливість сприяння відкритому банкінгу та впровадження інновацій для залучення іноземних інвестицій. Це, своєю чергою, вимагає модернізації бізнес-моделей банків, посилення аналітичної підтримки та розвитку партнерських відносин із сектором фінансових технологій.

Наступним важливим завданням є розширення банківських послуг для малих і середніх підприємств з акцентом на розробку інструментів фінансування інноваційних ініціатив та експортних операцій. Це має першочергове значення в контексті європейської інтеграції. Для систематизації проблем і пошуку шляхів їх вирішення доцільно розглянути порівняльний аналіз досвіду України та інших європейських країн, де аналогічні проблеми мали місце в різні періоди трансформацій (табл. 3).

Аналіз показує, що виклики, з якими стикається український банківський сектор, є як внутрішніми, що характеризуються структурними дисбалансами та відставанням у цифровій сфері, так і зовнішніми, що виникають через такі зовнішні фактори, як війна та залежність від міжнародних ринків. Порівняння з іншими європейськими країнами показує, що комплексна стратегія, яка поєднує державну політику, фінансові інновації та міжнародний досвід, може успішно подолати такі виклики, підвищивши стабільність і конкурентоспроможність банківського сектора.

Протягом останніх років банківський сектор України зазнав істотних змін. Кількість банків у країні зменшилася з 180 у 2014 р. до 65 у період 2023–2025 рр. Основними факторами, що сприяли цьому явищу, були очищення ринку від фінансово нестабільних установ, впровадження більш жорстких регуляторних вимог і концентрація активів у державних банках. Частка державних банків у загальних активах зросла з 46,7% у 2020 р. до понад 50% у 2022–2023 рр., що підкреслює їхню роль як ключового стабілізуючого елемента в умовах воєнного стану та економічної кризи.

Банківський сектор продовжує демонструвати високу прибутковість. Наприклад, у 2024 р. фінансові установи повідомили про прибуток у розмірі 90 млрд грн, а за перші чотири місяці 2025 р. вони накопичили 52,9 млрд грн. Основні тенденції розвитку такі.

- ✦ *Цифровізація є поширеним явищем останніх років, а безготівкові операції досягли значної частки.* За даними Національного банку України, частка безготівкових операцій у 2023 р. зросла до 55%, причому онлайн-операції становили понад 70% від загального обсягу. Було зафіксовано зниження частки непрацюючих кредитів з 35,52% у 2024 р. до 28,3% у травні 2025 р. Це зниження можна пояснити заходами з реструктуризації та заходами державної підтримки, що були вжиті для вирішення цієї проблеми.
- ✦ *Консолідація ринку.* Фінансовий сектор нещодавно пережив період значних змін, що характеризувався виходом з ринку численних невеликих банків. У відповідь на ці події багато з цих установ пройшли трансформацію, ставши нішевими фінансовими установами (табл. 4).

Аналіз коливань ключових показників українського банківського сектора в період з 2020 по 2025 роки свідчить про систематичну стабілізацію ринку після періоду глибокої кризи. Було зафіксовано зниження частки проблемних кредитів з понад

Таблиця 3

Ключові проблеми розвитку ринку банківських послуг, країна та шляхи їх вирішення

Проблема	Країна	Суть проблеми	Запропоновані шляхи вирішення
Висока частка проблемних кредитів (NPL)	Україна; аналогічні проблеми були в Італії та Греції у 2015–2018 рр.	Погіршення якості кредитних портфелів через війну та економічну нестабільність	Реструктуризація боргів; державні програми підтримки; створення «поганих банків» за прикладом ЄС
Низький рівень довіри до банків	Україна; схожі проблеми в Латвії та Ісландії після фінансових криз	Недовіра, спричинена банкрутствами банків у минулому та воєнними ризиками	Посилення прозорості; захист прав споживачів; публічні звіти банків
Недостатня фінансова грамотність населення	Україна; подібні виклики в Румунії та Болгарії	Обмежене використання нових продуктів, низький рівень заощаджень	Освітні програми; фінансова просвіта через цифрові платформи; кампанії від НБУ
Відставання в цифровій трансформації	Україна; схожі проблеми в Сербії та Північній Македонії	Потреба в масштабних інвестиціях, кіберризиках	Розвиток open banking; інвестиції в кібербезпеку; партнерства з fintech
Залежність від зовнішніх факторів	Україна; приклади Польщі та Угорщини під час криз	Вплив війни, глобальної кон'юнктури та коливань цін	Диверсифікація продуктів; залучення іноземних інвестицій; інтеграція в ринок ЄС

Джерело: сформовано авторами за [2–10].

Таблиця 4

Ключові показники банківського сектора України (2020–2025 рр.)

Рік	Кількість банків	Частка державних банків у активах, %	Прибуток, млрд грн	Частка проблемних кредитів, %
2020	70	46,7	77,4	35
2021	68	48,0	24,7	39,3
2022	66	50,6	86,5	35,52
2023	65	50,6	–	–
2024	65	–	90,0	35,52
2025	65	–	52,9 (січень – квітень)	28,3

Джерело: складено авторами за [1–3; 5–8].

35% до 28,3% у 2025 р. Крім того, у 2024 р. відбулося підвищення прибутковості банківської системи та стабілізація кількості банків на рівні приблизно 65 установ. Водночас значна концентрація активів у державних банках свідчить про незмінну роль держави як ключового стабілізатора ринку в умовах геостратегічної нестабільності.

З огляду на поточний стан української банківської системи, динаміка активів, кредитів та депозитів банків представляє особливий інтерес. На рис. 1 показано зміни ключових показ-

ників діяльності українських банків з 2020 по 2025 роки, включно з цільовими показниками за 2025 рік. Ці показники дозволяють оцінити тенденції розвитку фінансового сектора та визначити основні напрямки трансформації банківських послуг у контексті економічних викликів та процесів європейської інтеграції.

Можемо побачити, що ринок банківських послуг в Україні демонструє зростання активів, кредитування та депозитів у період 2020–2025 рр., незважаючи на виклики, пов'язані з війною. Ймовірно, що частка транзакцій, що здійснюються в інтернеті,

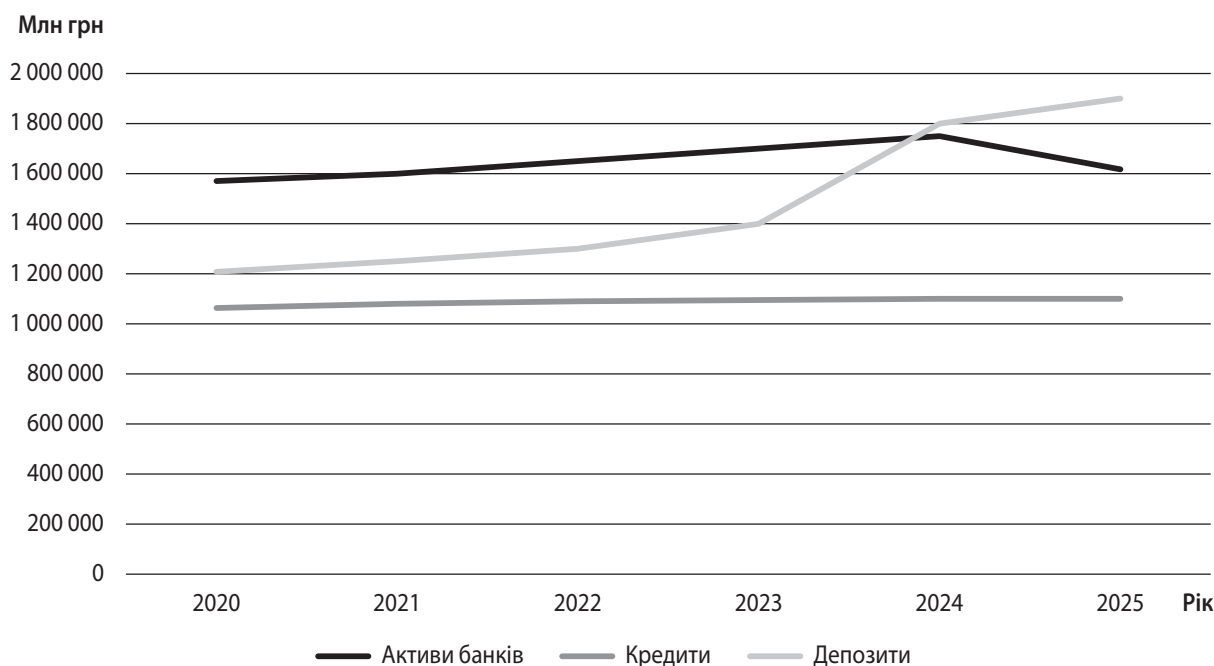

Рис. 1. Зміни обсягів активів, кредитів і депозитів банків України у 2020–2025 рр.

Джерело: сформовано авторами за [1–3; 5–8].

збільшитися. Проте доступність точних даних за всі роки може бути обмеженою. Прогнози на 2025 рік вказують на продовження тенденцій, з акцентом на цифровізацію та нові регуляторні вимоги.

У контексті сприяння розвитку банківського сектора України важливим аспектом, який заслуговує на увагу, є порівняння інноваційних практик вітчизняних банків з досвідом провідних банків Східної Європи. Цей аналіз дозволяє визначити сильні та слабкі сторони цифрових стратегій і зрозуміти основні відмінності в підходах до обслуговування клієнтів, впровадження технологій та партнерства з фінтех-компаніями. У табл. 5 наведено приклади конкретних банківських інновацій, які ілюструють загальноєвропейські тенденції та національні особливості розвитку ринку.

Національні банки здійснюють значні інвестиції в цифровізацію основних банківських послуг, включно з мобільними застосунками, системами онлайн-ідентифікації та спеціалізованими продуктами, такі як «зелений» банкінг. Ці ініціативи сприяють підвищенню доступності та ефективності фінансових послуг, тим самим сприяючи фінансовій інклюзії та економічному зростанню. Водночас фінансові установи у Східній Європі, зокрема в Польщі, Естонії та Литві, демонструють більш досконалі методики, впроваджуючи відкритий банкінг, цифрові системи ідентифікації, національні платіжні платформи (наприклад, BLIK у Польщі) та інтеграцію з фінтех та бігтех-компаніями.

Досвід Східної Європи підкреслює необхідність для України не тільки розвивати мобільний банкінг, але й стратегічно інвестувати в ключові галузі. Впровадження відкритих API та цифрових платформ має потенціал для сприяння інтеграції фінансових установ з екосистемами фінтех. Ця інтеграція, своєю чергою, може дозволити банкам пропонувати індивідуальні послуги та конкурувати з такими цифровими компаніями, як Revolut.

Розвиток національних платіжних систем став ключовим аспектом сучасного фінансового ландшафту. Дані системи мають на меті сприяти швидкому виконанню фінансових транзакцій, наслідуючи модель польської BLIK (компанія отримала високу оцінку за свою здатність забезпечувати швидкість і безпеку платежів у національному контексті). Впровадження комплексних цифрових систем ідентифікації, як це зробили країни Балтії (Естонія, Литва), є надзвичайно важливим. Впровадження електронної ідентифікації (e-ID) сприяє безпечному доступу до фінансових і державних послуг, тим самим підвищуючи ефективність і безпеку.

Надання фінансування малим і середнім підприємствам (МСП) та екологічним проектам має першочергове значення для сприяння економічному відновленню. Це досягається шляхом надання пільгових кредитних можливостей і державних гарантій, що сприяє фінансовій стійкості МСП і реалізації екологічно стійких ініціатив. Українські банки досягли значних успіхів у розробці мо-

Порівняльний аналіз інноваційних практик українських банків та банків Східної Європи

Країна / Банк	Ключові інновації	Цифрові сервіси та продукти	Особливості стратегії
ПриватБанк (Україна)	Додаток «Приват 24» (> 13 млн користувачів), інтеграція Apple Pay/Google Pay, чат-боти	P2P-перекази, QR-платежі, оплата штрафів, комунальних, інвестиційні сервіси	Масова digital-екосистема; фокус на швидкість і зручність
Ощадбанк (Україна)	Mobile banking у сільських регіонах, спрощена ідентифікація через BankID	Платежі, депозити, кредити онлайн	Орієнтація на регіони з низькою фінансовою інклюзією
Укргазбанк (Україна)	«Зелений банкінг», фінансування відновлюваної енергетики	Еко-кредити, green bonds	ESG-стратегія, підтримка сталого розвитку
mBank (Польща)	Перша польська цифрова- only банківська платформа	Mobile banking, інвестиційні платформи, відкритий API	Фокус на fintech-партнерстві
PKO BP (Польща)	Національна платіжна система BLIK	P2P, QR, інтернет-платежі	Інтеграція з open banking
LHV Bank (Естонія)	Digital ID, відкриття рахунків повністю онлайн	Бізнес-рахунки, інвестиції, криптосервіси	Високий рівень автоматизації
Revolut Bank (Литва)	Мобільний банк без відділень	Валютні операції, інвестиції, картки	Необанк; глобальна експансія
Banca Transilvania (Румунія)	Онлайн-кредити для МСБ, платіжні QR-рішення	Платежі, кредити, страхування	Фокус на МСБ і розширення мережі
UniCredit Bulbank (Болгарія)	Електронні підписи, mobile banking	Онлайн-кредити, депозити, P2P	Підтримка бізнесу, digital onboarding

Джерело: складено авторами за даними [1–3; 5–8].

більших додатків, таких як Privat24 та Monobank, оптимізації процесів ідентифікації та створенні спеціалізованих продуктів, включно з кредитами, призначені для екологічних проєктів. Однак для підвищення конкурентоспроможності необхідно враховувати досвід Східної Європи, зокрема щодо розвитку безвідділкових банків, інтеграції з національними платіжними системами та співпраці з фінтех-компаніями.

Для того, щоб окреслити потенційні траєкторії трансформації ринку банківських послуг в Україні, доцільно скористатися досвідом країн Східної Європи, які раніше пройшли етапи реформування та цифровізації. У наведеній *табл. 6* надано перелік ілюстративних досягнень, які з'явилися в результаті регуляторних інновацій, стратегічної співпраці з фінтех-підприємствами та інтеграції передових цифрових технологій. У ній також окреслено потенціал адаптації цих методологій в умовах України.

Порівняльний аналіз фінансового сектора регіону виявляє загальну тенденцію до цифровізації, розвитку національних платіжних платформ і підтримки фінансової інклюзії та стартапів. Найбільш перспективними напрямками для України

є: створення власної системи миттєвих платежів, впровадження цифрового посвідчення особи, використання грантів ЄС для інноваційних продуктів та розробка спрощених процедур цифрової ідентифікації клієнтів.

У ході дослідження розвитку банківського сектора України в умовах воєнних викликів, цифровізації та процесів європейської інтеграції було виявлено низку стратегічних проблем, які потребують комплексних рішень. Для систематизації результатів було проведено порівняльний аналіз з міжнародним досвідом і розроблено практичні рекомендації (*табл. 7*). У наведеній таблиці подано стислий огляд основних перешкод для розвитку банківського сектора України. Ці перешкоди включають: відсутність єдиної системи миттєвих платежів; значну поширеність непрацюючих кредитів (28,3% у травні 2025 р.); обмежену доступність послуг у регіонах і зростання кількості кібератак (збільшення на 25% у 2024 р.).

Для кожної з цих країн були сформульовані пропозиції з урахуванням найефективніших європейських практик. До них належать: впроваджен-

Таблиця 6

Порівняльний аналіз інноваційних практик українських банків та банків Східної Європи

Країна	Досягнення	Що може бути застосовано в Україні
Польща	Національна платіжна система BLIK; open banking API; зростання частки мобільних платежів до > 90%	Створення єдиної національної системи миттєвих платежів; розвиток власного фінтех і API-платформ
Румунія	Масові програми фінансової грамотності; спрощена ідентифікація для відкриття рахунків	Запровадження спрощеної digital onboarding; розширення освітніх програм НБУ та партнерів
Болгарія	Пільгові кредити МСБ під гарантії ЄС; спеціальні програми для стартапів	Використання грантів ЄС для інноваційних банківських продуктів; пільгові кредити для ветеранів, ВПО та малого бізнесу
Естонія	Цифрова ідентифікація (Digital ID); понад 99% банківських послуг доступні онлайн	Впровадження єдиного цифрового ID; інтеграція банківських сервісів з держплатформами
Литва	Ліцензування необанків (Revolut, N26); fintech-платформа для стартапів	Створення умов для розвитку українських необанків і fintech-екосистем
Угорщина	Програми фінансування інновацій та підтримка стартапів	Запуск подібних державних програм для підтримки інновацій у фінансовій сфері

Джерело: сформовано авторами за даними [1–3; 5–7].

Таблиця 7

Практичні рекомендації щодо розвитку ринку банківських послуг України у 2025–2030 рр.

Виклики	Рекомендації	Очікуваний ефект	Приклади та міжнародний досвід
Відсутність єдиної системи миттєвих платежів	Створення національної платформи швидких платежів (аналог BLIK, Польща)	Підвищення швидкості транзакцій, зростання частки безготівкових платежів	Польща – частка мобільних платежів > 90%
Високий рівень проблемних кредитів (NPL)	Розвиток інструментів реструктуризації; створення «поганого банку»; антикризові програми	Зниження частки NPL, підвищення стійкості	Досвід Італії, Греції та рекомендації World Bank
Обмежений доступ до банківських послуг у регіонах	Спрощена цифрова ідентифікація (digital onboarding); розвиток mobile banking	Залучення нових клієнтів у сільських регіонах	Румунія, Естонія – спрощені процедури відкриття рахунків
Недостатній розвиток open banking та fintech	Впровадження відкритих API; створення національної fintech-стратегії	Зростання інновацій, залучення нових гравців	Литва – ліцензування необанків; Польща – open API
Низька фінансова грамотність населення	Освітні програми, онлайн-курси, партнерства банків і університетів	Збільшення частки користувачів банківських сервісів; зростання заощаджень	Румунія – масові програми фінансової грамотності
Недостатня підтримка МСБ	Пільгові кредити, гранти ЄС, factoring та лізинг	Розвиток малого бізнесу; збільшення інвестицій	Болгарія – кредити під гарантії ЄС
Відсутність єдиного цифрового ID	Впровадження цифрової ідентифікації (спільно з держплатформами)	Скорочення часу на відкриття рахунків; підвищення безпеки	Естонія – digital ID (понад 99% послуг онлайн)
Зростання кіберризиків	Інвестиції у кібербезпеку; стандарти захисту даних	Зміцнення довіри споживачів	ЄС – PSD2, GDPR
Недостатній розвиток «зеленого» банкінгу	Кредити для ВДЕ, green bonds, ESG-продукти	Залучення інвестицій; підтримка сталого розвитку	Укргазбанк; досвід ЄС

Джерело: сформовано авторами на основі [1–8].

ня цифрової ідентифікації за зразком Естонії; розвиток відкритого банкінгу та партнерств у сфері фінансових технологій за прикладом Польщі та Литви; а також надання підтримки малим і середнім підприємствам та підвищення фінансової грамотності відповідно до моделей Румунії та Болгарії. Особливу увагу приділено розвитку «зеленого» банкінгу, підвищенню кіберстійкості та створенню цифрової інфраструктури, що відповідає європейським стандартам PSD2 та GDPR. Отже, у табл. 7 наведено короткий огляд виявлених викликів та методологій їх вирішення за допомогою інноваційних інструментів та стратегічних ініціатив.

Проаналізувавши дані, наведені в табл. 7, можна стверджувати, що банківський сектор України наразі переживає період значних трансформацій. Ці трансформації вимагають комплексної стратегії, спрямованої на вирішення фундаментальних викликів, що лежать в основі сектора. Основним завданням є впровадження сучасних технологічних рішень, зокрема запуск національної системи миттєвих платежів, розвиток відкритого банкінгу, створення єдиної системи цифрової ідентифікації та активізація партнерських відносин у сфері фінансових технологій.

Одночасно з цим необхідно вжити заходи, спрямовані на зниження рівня непрацюючих кредитів. Такі заходи повинні включати вдосконалення механізмів реструктуризації та створення спеціалізованих установ, що зосереджуються на вирішенні проблем з проблемними активами.

Ключові пріоритети включають підвищення фінансової грамотності населення, надання підтримки малим і середнім підприємствам за допомогою пільгових програм і грантів ЄС, розвиток ESG-продуктів і «зеленого» банкінгу, а також зміцнення кібербезпеки в умовах різкого зростання кількості кібератак. Ефективність таких заходів підтверджується міжнародним досвідом. Наприклад, у Польщі частка мобільних платежів перевищила 90%. В Естонії понад 99% банківських послуг доступні в інтернеті. Крім того, в Болгарії та Румунії існують успішні програми підтримки МСП і стартапів.

Упровадження запропонованих рекомендацій має бути не лише відповіддю на виклики, такі як рівень непрацюючих кредитів у 28,3% та стрімке зростання частки безготівкових платежів до 70% у 2024 р., а й проактивною стратегією розвитку, яка підвищить конкурентоспроможність українського банківського сектора, інтегрує його в європейський фінансовий простір та сприятиме сталому економічному зростанню.

ВИСНОВКИ

У статті надано комплексний аналіз сучасного стану та перспектив розвитку ринку банківських послуг в Україні в контексті воєнних викликів, цифрової трансформації та європейської інтеграції. Комплексний аналіз офіційних даних Національного банку України, аналітичних звітів міжнародних організацій та порівняльного досвіду країн Східної Європи дозволив виявити ключові тенденції. До них належать такі: за прогнозами, до 2024 р. частка безготівкових платежів мала досягти 70%. Спостерігалось поступове зниження рівня непрацюючих кредитів з 35,52% у 2024 р. до 28,3% у травні 2025 р. Мобільний банкінг та цифрові послуги вже використовують понад 13 мільйонів користувачів провідних банківських установ.

Результати дослідження підкреслюють необхідність впровадження комплексних рішень, зокрема створення національної системи миттєвих платежів, запровадження єдиного цифрового ідентифікатора, сприяння відкритому банкінгу та партнерствам у сфері фінансових технологій, а також започаткування програм фінансової грамотності та пільгового кредитування малих і середніх підприємств.

Аналіз міжнародного досвіду (Польща, Естонія, Литва, Болгарія та Румунія) продемонстрував ефективність таких інструментів у стимулюванні інновацій, збільшенні фінансової інклюзії та підвищенні стабільності банківського сектора.

Практичні рекомендації, розроблені в цьому дослідженні, враховують поточні виклики та особливості українського ринку. Очікується, що впровадження цих заходів сприятиме підвищенню стабільності банківської системи, полегшуючи її інтеграцію в європейську фінансову інфраструктуру. Це, своєю чергою, має сприяти підвищенню довіри споживачів та сталому зростанню української економіки в цілому.

Отже, висновки дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення, а запропоновані напрямки розвитку можуть бути використані державними органами, фінансовими установами та експертами для вдосконалення стратегій розвитку фінансового ринку в контексті глобальних викликів та цифрової трансформації. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2023. Національний банк України. Київ : НБУ, 2023. 50 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf
2. Данік Н., Торлопов А. Вплив цифрової трансформації на банківський сектор України. *Inter-*

- national Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2024. Vol. 3. No. 3. P. 95–103.
DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240303.09>.
3. Ukraine Economic Update, Fall 2023. Washington : World Bank, 2023. 32 p. DOI: 10.1596/39017
 4. Digital Banking Maturity 2022: How banks are responding to digital (r)evolution. London : Deloitte Insights, 2022. 60 p. URL: <https://www.deloitte.com/cz-sk/en/Industries/banking-capital-markets/research/digital-banking-maturity-2022.html>
 5. Financial Stability Report. December 2024. *National Bank of Ukraine*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2_eng.pdf
 6. Medvid A., Dmitrishyn D. Digital Banking in the Financial Services Market of Ukraine. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2024. № 2. С. 18–27.
DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2024.2-02>
 7. Annual Review 2024. London : European Bank for Reconstruction and Development, 2024. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/publications/annual-review/annual-review-2024.html>
 8. Global Outlook on Financing for Sustainable Development 2025. *OECD*. URL: https://www.oecd.org/en/publications/global-outlook-on-financing-for-sustainable-development-2025_753d5368-en.html
 9. Версаль Н., Дудник Я. Диджитал трансформація банківської діяльності в Україні. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2024. № 1. С. 68–77.
DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-01-68-77>
 10. Андрющенко І. С., Скидан В. Л. Цифрова трансформація банківського сектора України. *Бізнес Інформ*. 2023. № 12. С. 77–82.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-77-82>
 11. Shapoval Y., Shkliar A., Shpanel-Yukhta O., Gruber K. The level of financial inclusion in Ukraine: Measuring access, quality, and usage of financial products and services. *Banks and Bank Systems*. 2021. Vol. 16. Iss. 2. P. 59–67.
DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.16\(2\).2021.06](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.16(2).2021.06)
 12. Karcheva G., Shvets N., Dalgic K., Dalevska N. Innovative Approaches to the Assessment of Banking Competition in Ukraine in Terms of Digital Transformation. *Marketing and Management of Innovations*. 2021. Vol. 12. Iss. 1. P. 181–195.
DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2021.1-14>
 13. Олейнікова Л. Г., Череп А. В., Будько Д. З. Фінансова інклюзія як індикатор національної безпеки. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8. № 3. С. 324–329.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-49>
- REFERENCES**
- “Annual Review 2024”. London : European Bank for Reconstruction and Development, 2024. <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/publications/annual-review/annual-review-2024.html>
- Andriushchenko, I. S., and Skydan, V. L. “Tsyfrova transformatsiia bankivskoho sektora Ukrainy” [Digital Transformation of the Banking Sector in Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 12 (2023): 77–82.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-77-82>
- “Digital Banking Maturity 2022: How banks are responding to digital (r)evolution”. London : Deloitte Insights, 2022. <https://www.deloitte.com/cz-sk/en/Industries/banking-capital-markets/research/digital-banking-maturity-2022.html>
- Danik, N., and Torlopov, A. “Vplyv tsyfrovoi transformatsii na bankivskiy sektor Ukrainy” [The Impact of Digital Transformation on the Banking Sector of Ukraine]. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, vol. 3, no. 3 (2024): 95–103.
DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240303.09>
- “Financial Stability Report. December 2024”. *National Bank of Ukraine*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2_eng.pdf
- “Global Outlook on Financing for Sustainable Development 2025”. *OECD*. https://www.oecd.org/en/publications/global-outlook-on-financing-for-sustainable-development-2025_753d5368-en.html
- Karcheva, G. et al. “Innovative Approaches to the Assessment of Banking Competition in Ukraine in Terms of Digital Transformation”. *Marketing and Management of Innovations*, vol. 12, no. 1 (2021): 181–195.
DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2021.1-14>
- Medvid, A., and Dmitrishyn, D. “Digital Banking in the Financial Services Market of Ukraine”. *Visnyk SumDU. Seriya «Ekononika»*, no. 2 (2024): 18–27.
DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2024.2-02>
- Oleinikova, L. H., Cherep, A. V., and Budko, D. Z. “Finansova inkluziia yak indykator natsionalnoi bezpeky” [Financial Inclusion as an Indicator of National Security]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki*, vol. 8, no. 3 (2023): 324–329.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-49>
- Shapoval, Y. et al. “The level of financial inclusion in Ukraine: Measuring access, quality, and usage of financial products and services”. *Banks and Bank Systems*, vol. 16, no. 2 (2021): 59–67.
DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.16\(2\).2021.06](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.16(2).2021.06)
- Ukraine Economic Update, Fall 2023. Washington: World Bank, 2023. DOI: 10.1596/39017
- Versal, N., and Dudnyk, Ya. “Dydzhytal transformatsiia bankivskoi diialnosti v Ukraini” [Digital Transformation of Banking in Ukraine]. *Ekononichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, no. 1 (2024): 68–77.
DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-01-68-77>
- “Zvit pro finansovu stabilnist. Hruden 2023” [Financial Stability Report. December 2023]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. Kyiv : NBU, 2023. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf